

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Markiezinweg (Koksijde, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2016F102
Mei 2018

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Janiek De Gryse, Clara Thys, Wouter Van Goidsenhoven, Joren De Tollenaere, Aaron Willaert

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /

De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:

Janiek De Gryse, OE/ERK/Archeoloog/2015/00043

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2018

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek	7
1.1	Administratieve gegevens	7
1.2	Onderzoeksopdracht.....	9
1.2.1	Doelstelling.....	9
1.2.2	Onderzoeksvragen	9
1.2.3	Juridische context	9
1.2.4	Randvoorwaarden	9
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein	9
1.3	Werkwijze en strategie	10
1.3.1	Methode	10
1.3.2	Fysisch geografische situatie	10
1.3.3	Historische context en bekende archeologie.....	10
1.3.4	Archeologische indicatoren	10
1.3.5	Verstoringshistoriek.....	11
1.3.6	Introductie tot het projectgebied.....	12
1.3.6.1	Ruimtelijke situering.....	12
1.3.6.2	Geplande werken.....	13
1.4	Assessmentrapport.....	15
1.4.1	Fysisch geografische en geologische situatie	15
1.4.1.1	Landschappelijke situering	16
1.4.1.2	Tertiaire lithostratigrafie	20
1.4.1.3	Quartaire lithostratigrafie	21
1.4.1.4	Bodemvormingsprocessen	22
1.4.2	Historische en archeologische voorkennis.....	23
1.4.2.1	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	23
1.4.2.2	Archeologische indicatoren en cartografische bronnen	24
1.4.2.3	Overzicht van de gekende archeologische waarden	28
1.4.2.4	Huidige gebruik en verstoringen.....	31
1.5	Synthese	34
2	Bibliografie.....	35
3	Bijlagen.....	36

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB basiskaart met aanduiding van het kadasternummer (bron: Geopunt).	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart (Bron: Geopunt).	8
Figuur 3: Geplande werkzaamheden, inplantingsplan (Bron: opdrachtgever).	13
Figuur 4: Inplantingsplan (opdrachtgever).	14
Figuur 5: Locatie kelder weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: opdrachtgever).	14
Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de traditionele landschappenkaart (bron: Geopunt).	16
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de erosiegevoeligheidskaart van de Vlaamse gemeenten (bron: Geopunt).	17
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	17
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).	18
Figuur 10: Profiellijn hoogteverloop, N-Z (Bron: Geopunt).	19
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (bron: Geopunt).	20
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (bron: Geopunt).	21
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de bodemkaart (bron: Geopunt).	22
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).	24
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen (bron: Geopunt).	25
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de kaart van Popp (bron: Geopunt).	25
Figuur 17: Projectgebied weergegeven de luchtfoto uit 1944 (Dotka).	26
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970 (Bron: Geopunt).	27
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt).	28
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).	31
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).	32
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).	32

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).....	33
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).....	33

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.....7

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.....15

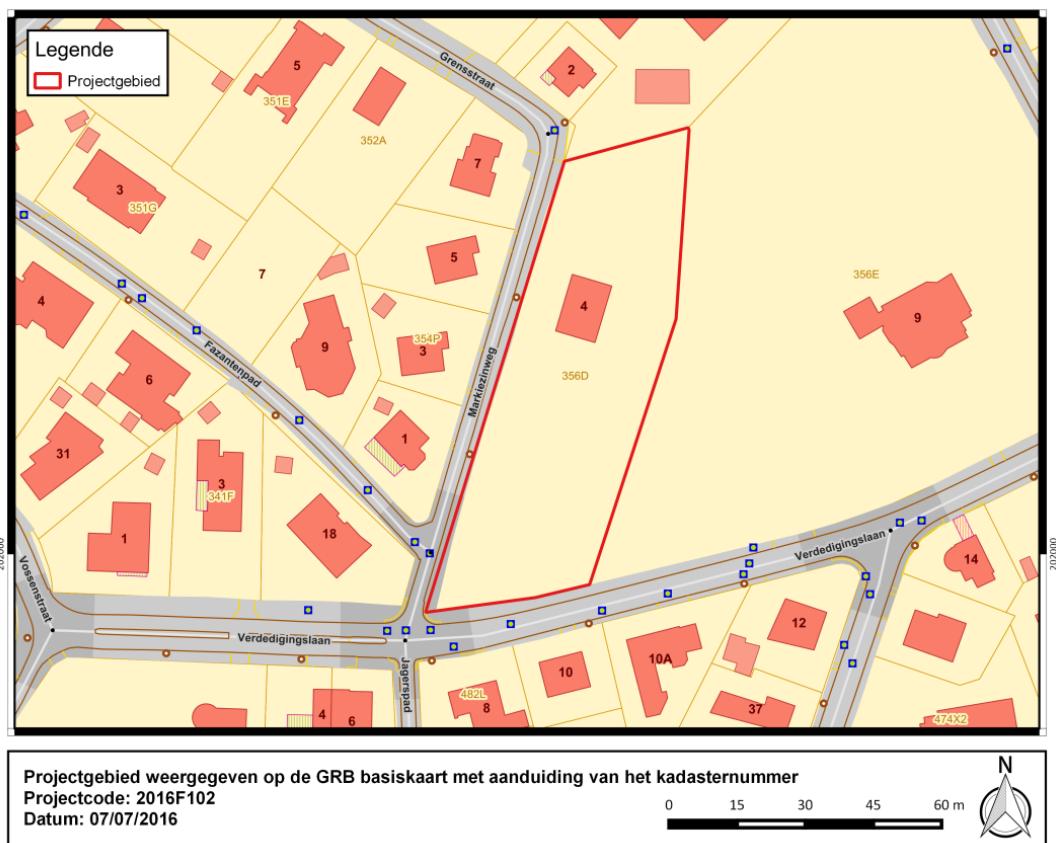
1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

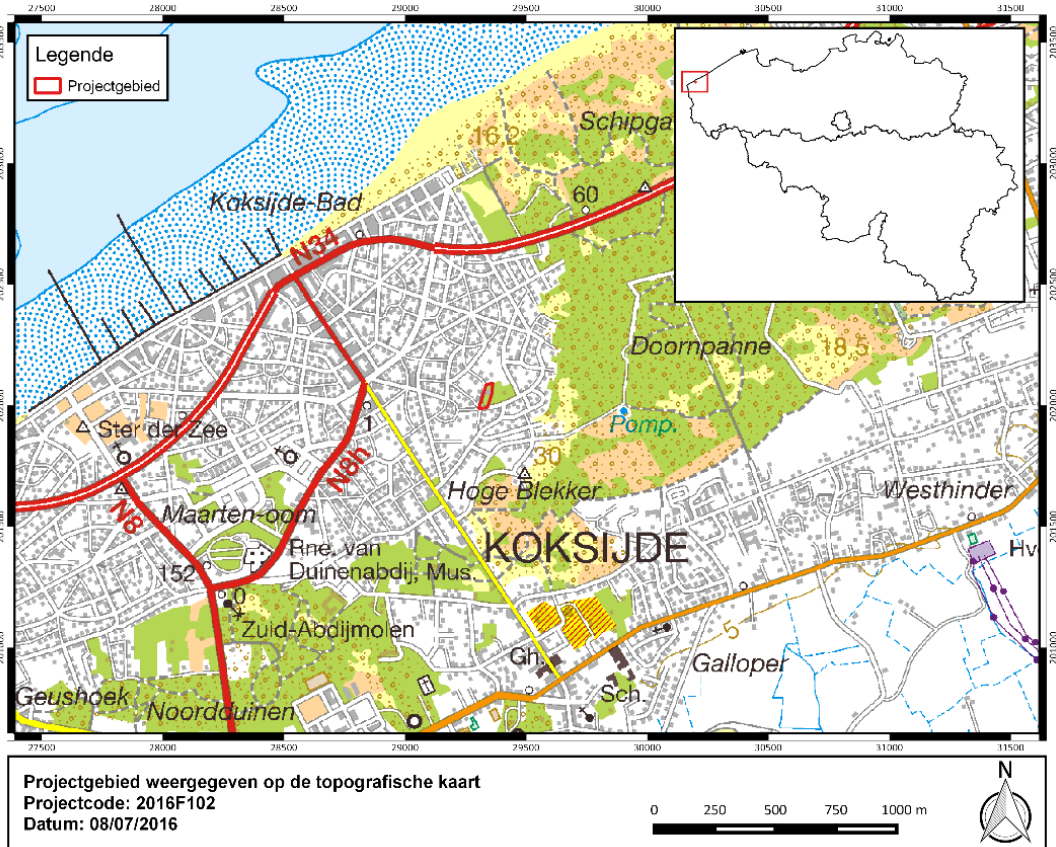
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Koksijde
	Deelgemeente	/
	Postcode	8670
	Adres	Markiezinweg 4 8670 Koksijde
	Toponiem	Markiezinweg
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 28767 Y _{min} = 201651 X _{max} = 29911 Y _{max} = 202445
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Koksijde, 2e afdeling, sectie H, nr. 356d Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Janiek De Gryse (erkend archeoloog) Wouter Van Goidsenhoven (archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Joren De Tollenaere (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB basiskaart met aanduiding van het kadasternummer (bron: Geopunt).

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart (Bron: Geopunt).

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn te bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het projectgebied bevindt zich volgens het gewestplan integraal in een zone bestemd als woongebied. Daarnaast bevindt het projectgebied zich noch in een beschermde archeologische site, noch in een afgebakende archeologische zone, noch in een gebied waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt bijgevolg opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 3 336 m² en de ingreep in de bodem bedraagt meer dan 1000m²; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Koksijde Markiezinweg werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart

1.3.3 Historische context en bekende archeologie

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed¹ geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare

¹ <https://cai.onroerenderfgoed.be/>

fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen zoals:

- Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgenomen op initiatief van de graaf de Ferraris (1771-1778)
- Atlas der Buurtwegen uit ca. 1841
- Kadasterkaart van Philippe-Christian Popp (1842-1879)
- Luchtfoto 1944
- Topografische kaart Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970

1.3.5 Verstoringshistoriek

Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971.²

² <http://www.geopunt.be/>

1.3.6 Introductie tot het projectgebied

1.3.6.1 Ruimtelijke situering

Het projectgebied is gelegen in de gemeente Koksijde (provincie West-Vlaanderen), net ten noorden van de gemeentelijke kern en op ca. 900 m afstand van het strand. Ten noorden van het projectgebied ligt de N34 (Koninklijke Baan/Kustweg). Met een lengte van 70 km verbindt deze weg De Panne tot Knokke en loopt bijna over de volledige lengte van de kust. Ten westen is de N8 gelegen. Deze 152 km lange weg verbindt Brussel met de Westkust.

Ten zuiden van het projectgebied is de N396 gelegen die Nieuwpoort met De Panne verbindt over een lengte van 11 km. In het zuiden van het projectgebied bevindt zich de Hoge Blekker. Dit is een natuurreservaat van ca. 18 ha groot bestaande uit een duincomplex. De Hoge Blekker is de hoogste duinrug aan de kust met een hoogte van 33 m TAW.

Ten oosten van het projectgebied zijn de natuurgebieden Doornpanne en Schipgatduinen gelegen. Samen met de Hoge Blekker vormen ze een 240 ha groot duinmassief.

Ten zuidwesten bevindt zich het natuurgebied Noordduinen bestaande uit duingraslanden, duinvaleien, duinstruwelen, bosjes en oude vissershuisjes. Het gebied is 73 ha groot en binnen het domein bevindt zich het museum Ten duinen en de Zuid-Abdijmolen.

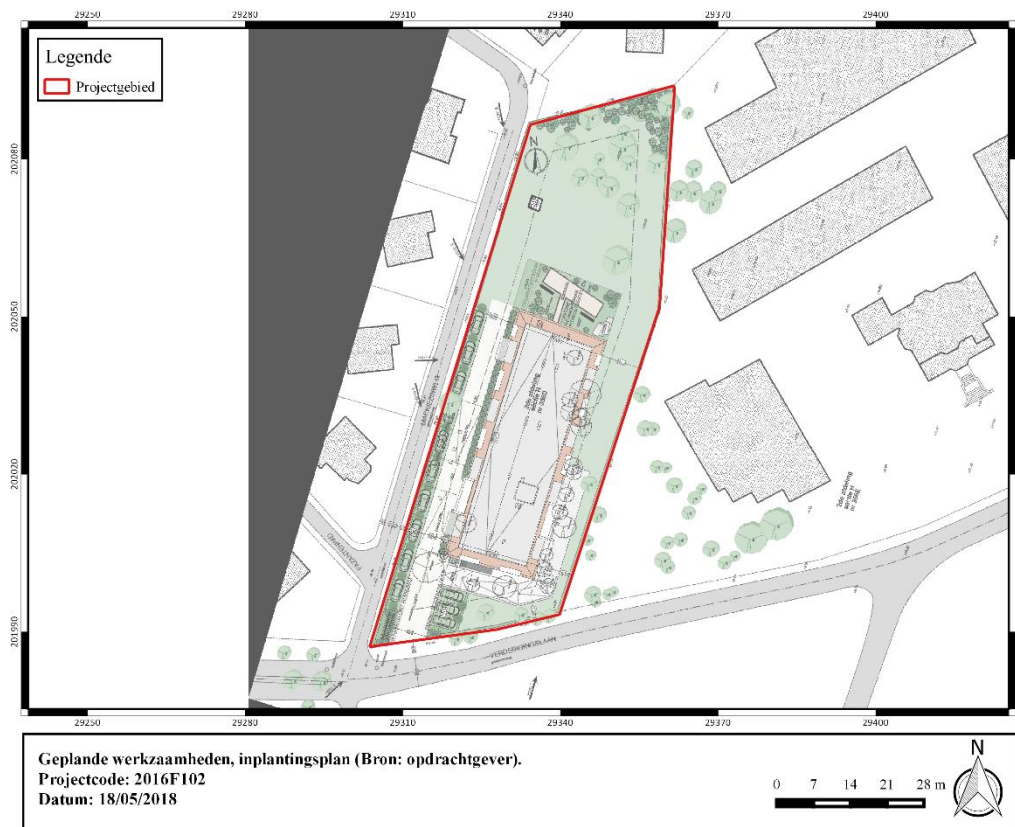
1.3.6.2 Geplande werken

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt 3336 m².

In het verleden werd reeds een bekrachtigde archeologienota met **ID 744** opgemaakt voor dit terrein. De geplande werken die hieronder worden omschreven betekenen een lichte wijziging.

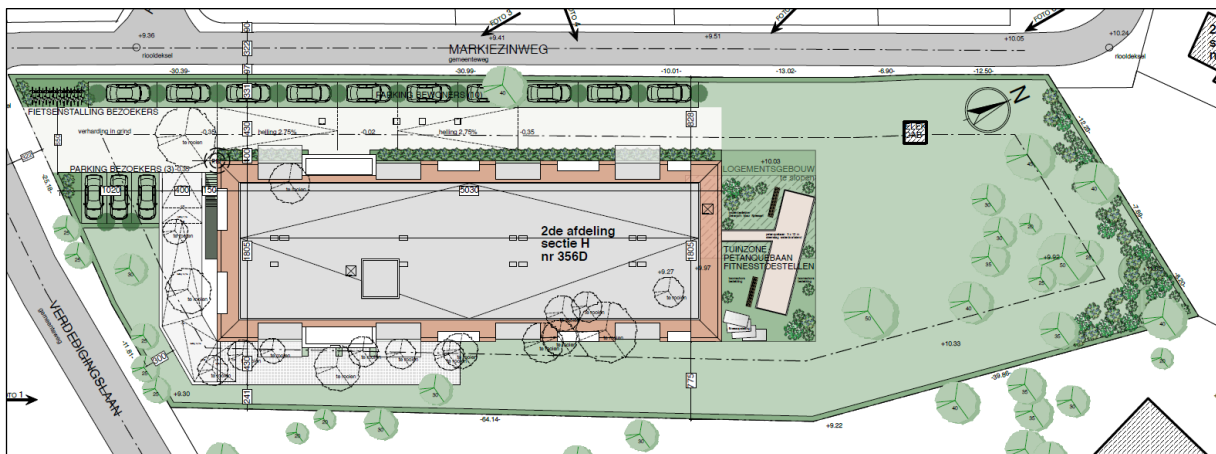
De ingrepen op het terrein omvatten in de eerste plaats de sloop van de huidige bebouwing (108 m²) die niet onderkelderd is. Naast deze bebouwing is het volledige projectgebied begroeid met struikgewassen en staat het vol met bomen. Het volledige terrein, met uitzondering van het meest oostelijk deel, wordt ontbost.

Na sloop van de bestaande bebouwing gaat de opdrachtgever op tot de ontwikkeling van een bouwvolume met een groep assistentiewoningen met bijhorende infrastructuur (verharding in grind, parkeergelegenheden, fietsenstallingen en groenzone). Precies ten oosten van het gebouw wordt een tuinzone met petanquebaan en fitnessstoestellen voorzien. In het meest oostelijk deel van het terrein worden een aantal bestaande bomen behouden. Tevens plant de opdrachtgever de realisatie van een ondergrondse parking met bijhorende inrijlaan over een gecombineerde oppervlakte van 1055 m².

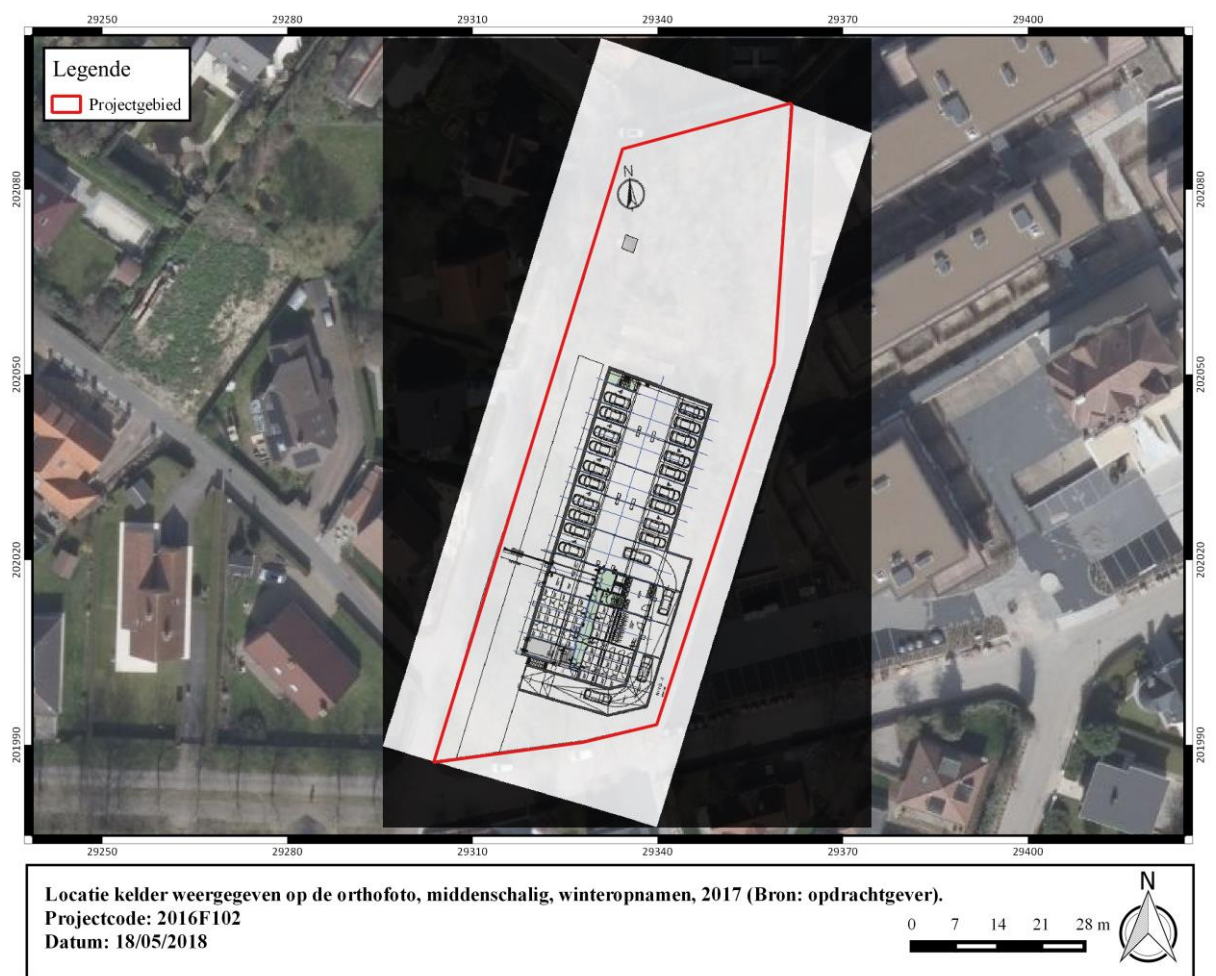

Figuur 3: Geplande werkzaamheden, inplantingsplan (Bron: opdrachtgever).

Figuur 4: Inplantingsplan (opdrachtgever).

Figuur 5: Locatie kelder weergegeven op de orthofoto, middenschaling, winteropnamen, 2017 (Bron: opdrachtgever).

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.4.1 Fysisch geografische en geologische situatie

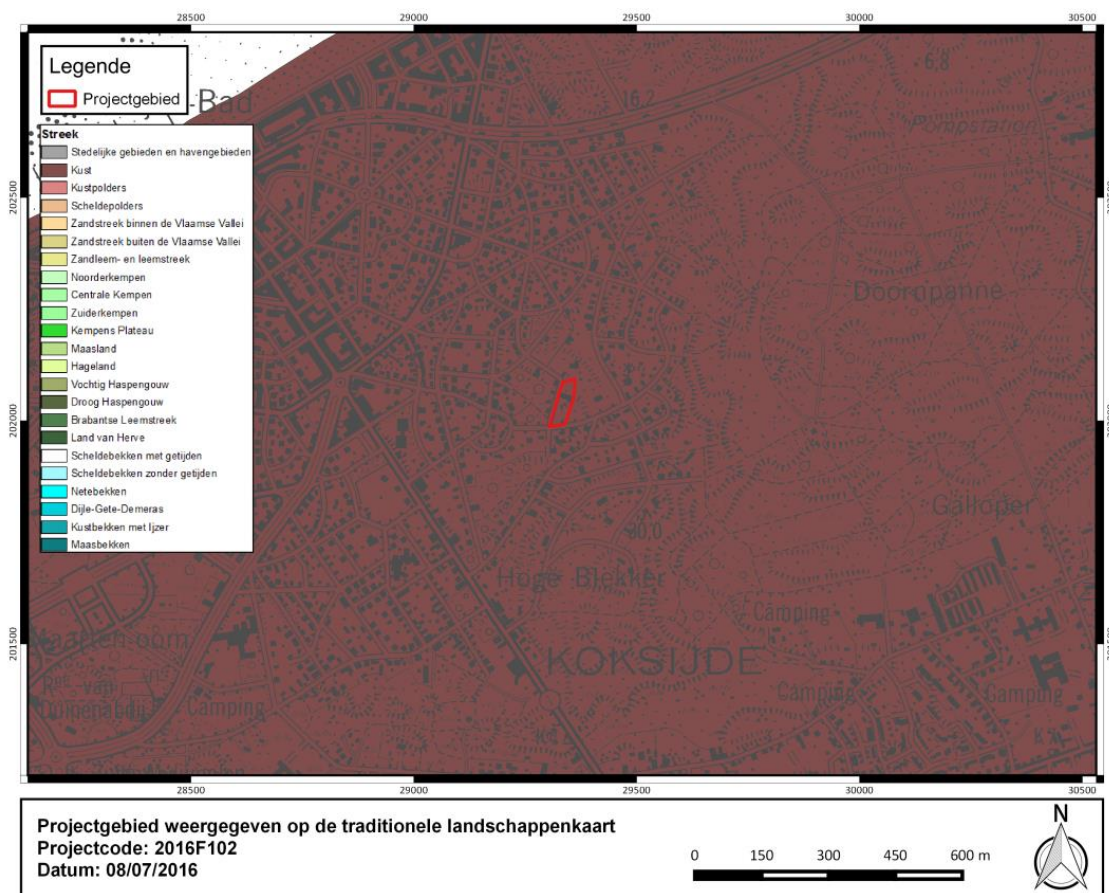
Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

Bron	Informatie
Traditionele landschappenkaart	Kustvlakte
Tertiair	Lid van Aalbeke (Formatie van Kortrijk)
Quartair	Type 11d: getijdenafzetting/eolische afzetting/getijdenafzetting/eolische afzetting
Bodemtypes	d.B2 en d.A0
Potentiële bodemerosie	Zeer weinig erosiegevoelig
Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen	Gemiddelde hoogte ca. 7 m TAW
Hydrografie	IJzerbekken (Langeleed-Beverdijkvaart) Rivieren: Westduinenleed en Noordduinenleed

1.4.1.1 Landschappelijke situering

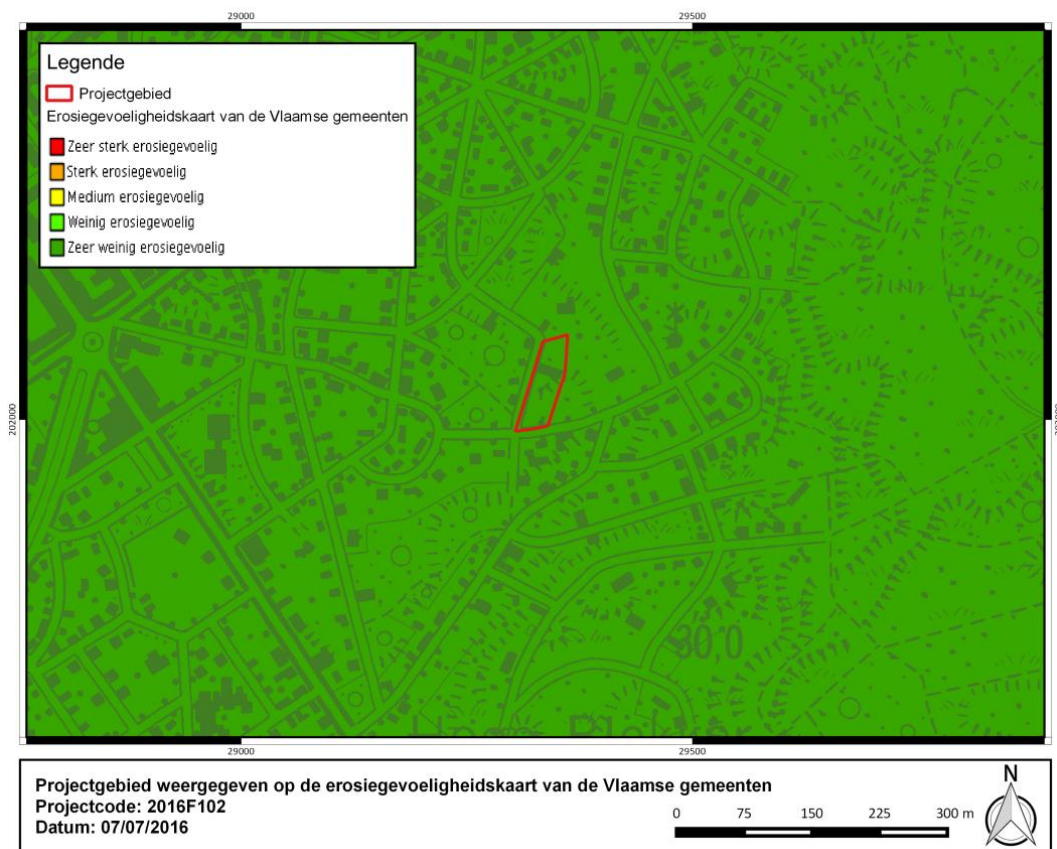
Het projectgebied bevindt zich in de kustvlakte.

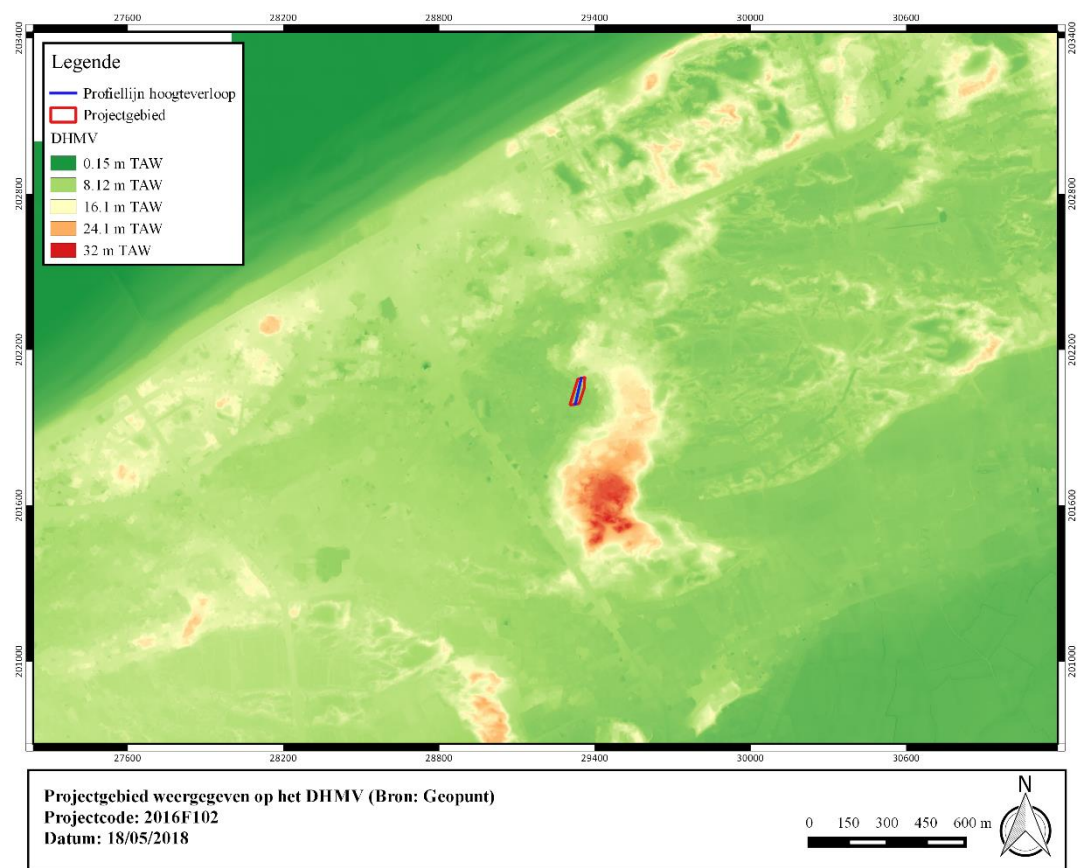
Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de traditionele landschappenkaart (bron: Geopunt).

De potentiële bodemerosie in de gemeente Koksijde is zeer laag. Dit heeft te maken met de grote delen die verhard zijn en door het fixeren van de duinen.

De potentiële erosie voor de verstedelijking van de kust kan wel noemenswaardig geweest zijn. Dit hangt sterk af van hoeveel begroeiing de duinen hadden en van de karakteristieken van de wind. Het is zeker mogelijk dat grote delen zijn geërodeerd of verplaatst door eolische werking.

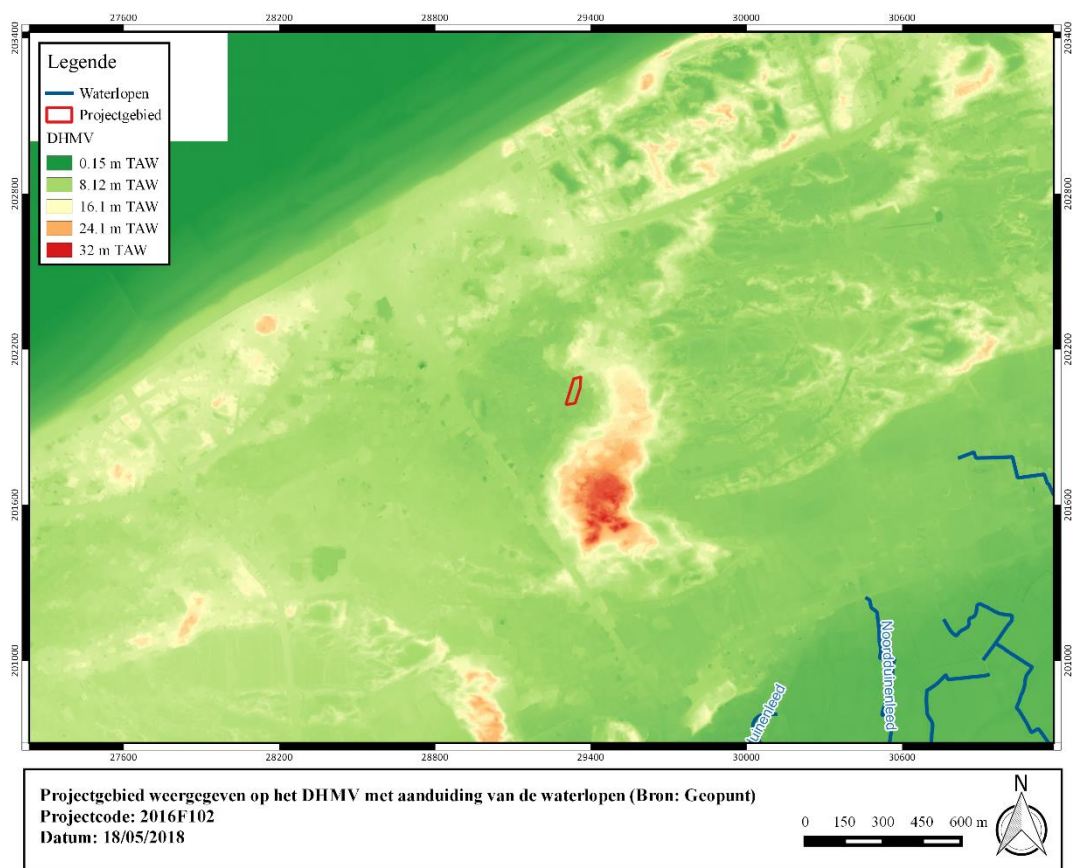

Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de erosiegevoeligheidskaart van de Vlaamse gemeenten (bron: Geopunt).

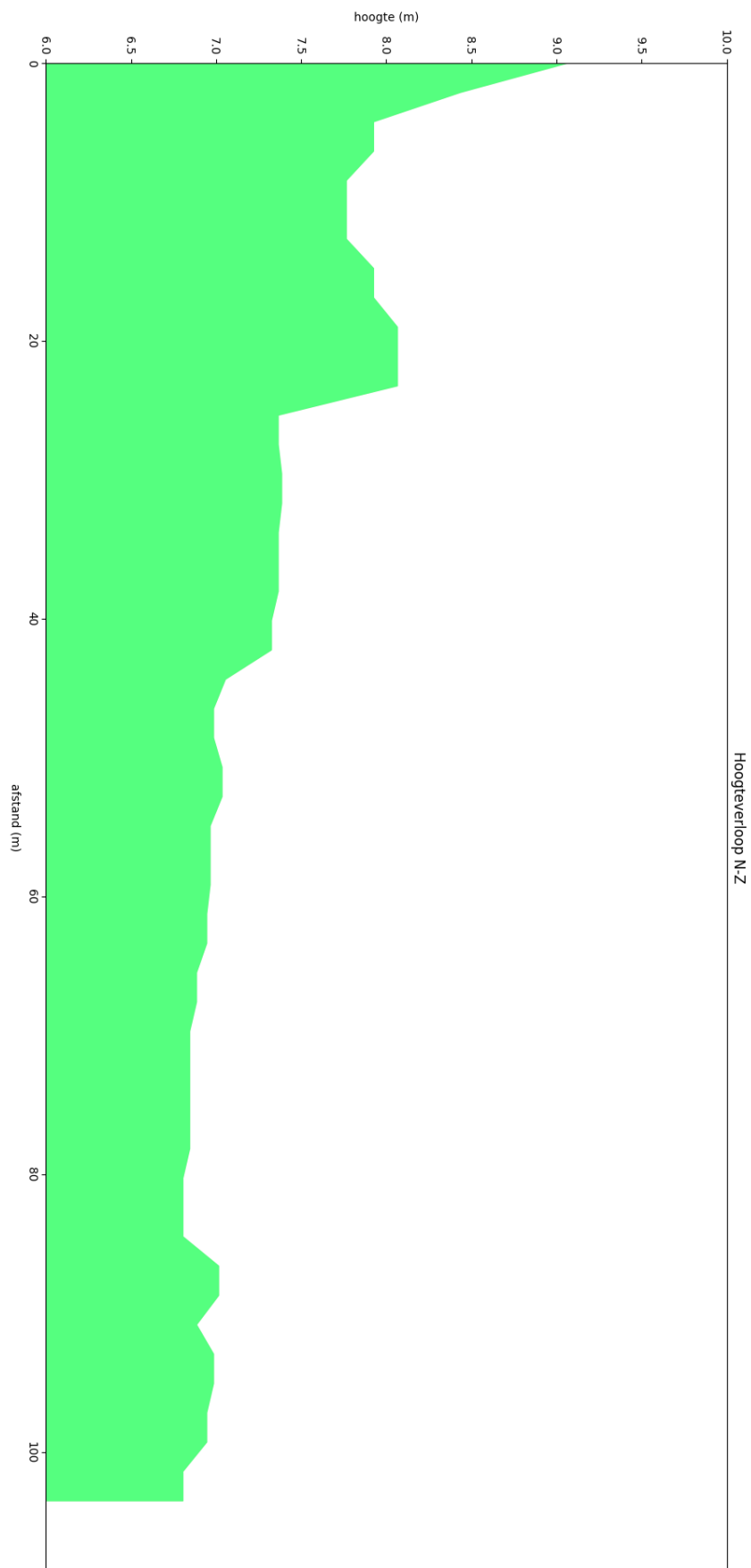

Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).

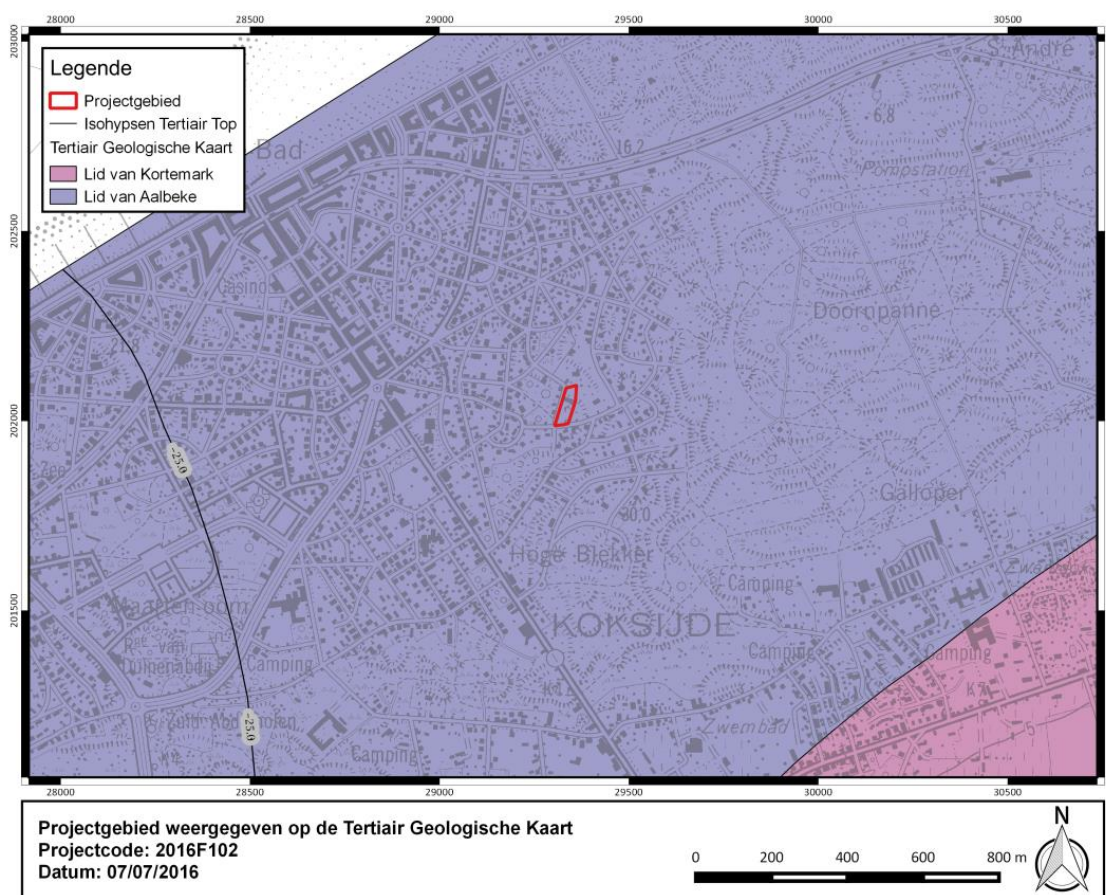
Figuur 10: Profiellijn hoogteverloop, N-Z (Bron: Geopunt).

1.4.1.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied bevindt zich in de Formatie van Kortrijk (Figuur 11). Deze formatie bestaat hoofdzakelijk uit mariene kleiige sedimenten die weinig macrofossielen bevatten en is de eerste afgezette formatie van het Vroeg-Eoceen (54,8 Ma – 49,0 Ma). Over het algemeen worden de afzettingen siltiger of zandiger (ondieper afzettingsmilieu) naar het zuidoosten toe en homogeen kleiiger naar het noorden en noordoosten toe (dieper afzettingsmilieu). De Formatie van Kortrijk wordt ingedeeld in vier leden; van onder naar boven: het Lid van Mont-Héribu, het Lid van Saint-Maur, het Lid van Moen en het Lid van Aalbeke. Het Lid van Mont-Héribu rust op de Groep van Landen.

Het Lid van Aalbeke komt voor in het projectgebied en is een fijnsiltige homogene klei, afgezet in een rustig open-shelf milieu. Het manifesteert zich vaak als een grijze plastische klei die soms fossielen, zandsteenconcreties en laagjes grijs zand bevat. Deze klei wordt uitgebaat voor vervaardiging van bakstenen, dakpannen en siertegels.

De Formatie van Kortrijk is seismisch gekenmerkt door een dicht netwerk van merkwaardige breuken, de zogenaamde “kleitektoniek”. De breuken zijn intraformeel, ze komen enkel voor in het pakket zelf en lopen niet door in de bovenliggende of onderliggende pakketten. De genese van deze kleitektoniek is te wijten aan compactieprocessen en dichtheidsverschillen die zich hebben ontwikkeld bij de begraving van de formatie.³

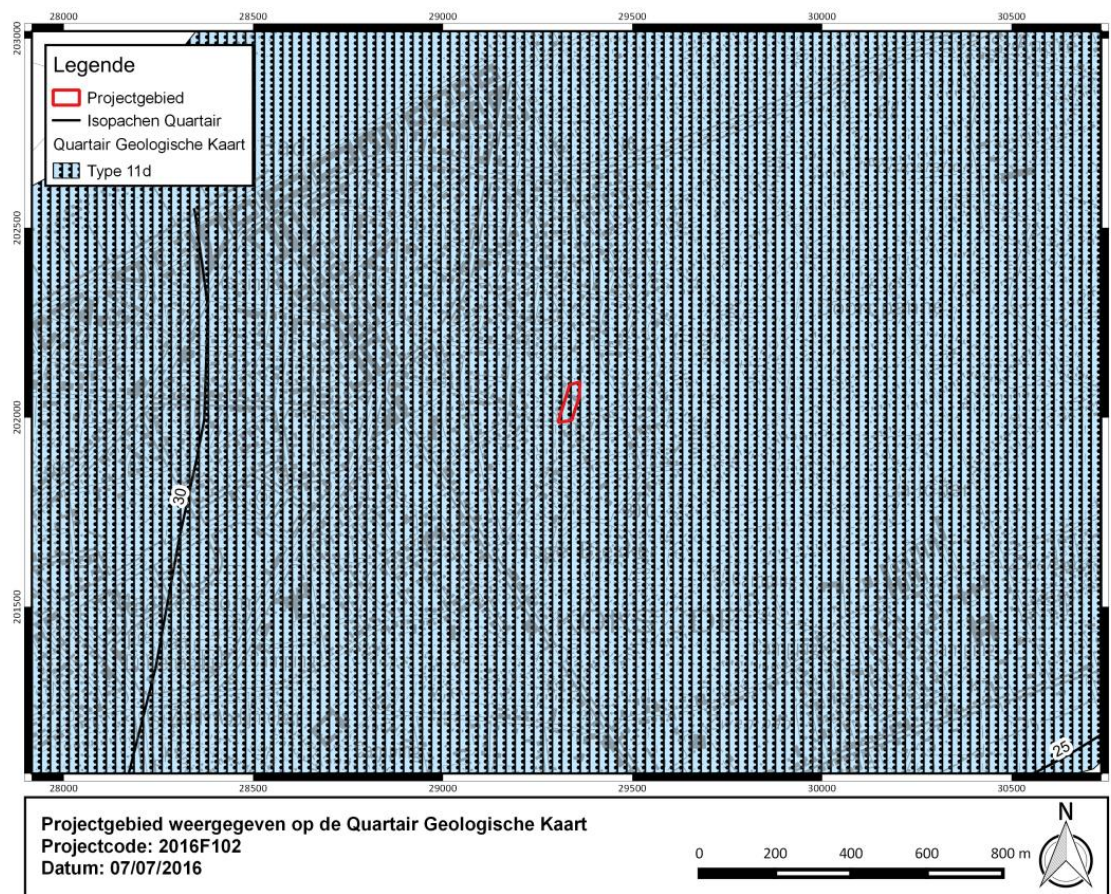
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (bron: Geopunt).

³ Jacobs, *et al.*, 2002

1.4.1.3 Quartaire lithostratigrafie

Het aanwezige Quartaire type is **Type 11d**. De basislaag van dit type bestaat uit een getijdenafzetting (marien en estuarien) van het Eemiaan (Laat-Pleistoceen). Deze basislaag wordt gevolgd door een eolische afzetting van fijn zand uit het Weichseliaan tot Vroeg-Holoceen. Deze eolische laag is afgezet tijdens de laatste ijstijd wanneer het Noordzeebekken droog lag. Deze eolische laag kan lokaal volledig geërodeerd zijn en kan tevens hellingsafzettingen bevatten.

Boven de eolische laag is een getijdenafzetting (marien en estuarien) aanwezig van het Holoceen. De toplaag bestaat uit een zandige eolische afzetting van het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal (Laat-Weichseliaan). Dit is een typische duinafzetting.

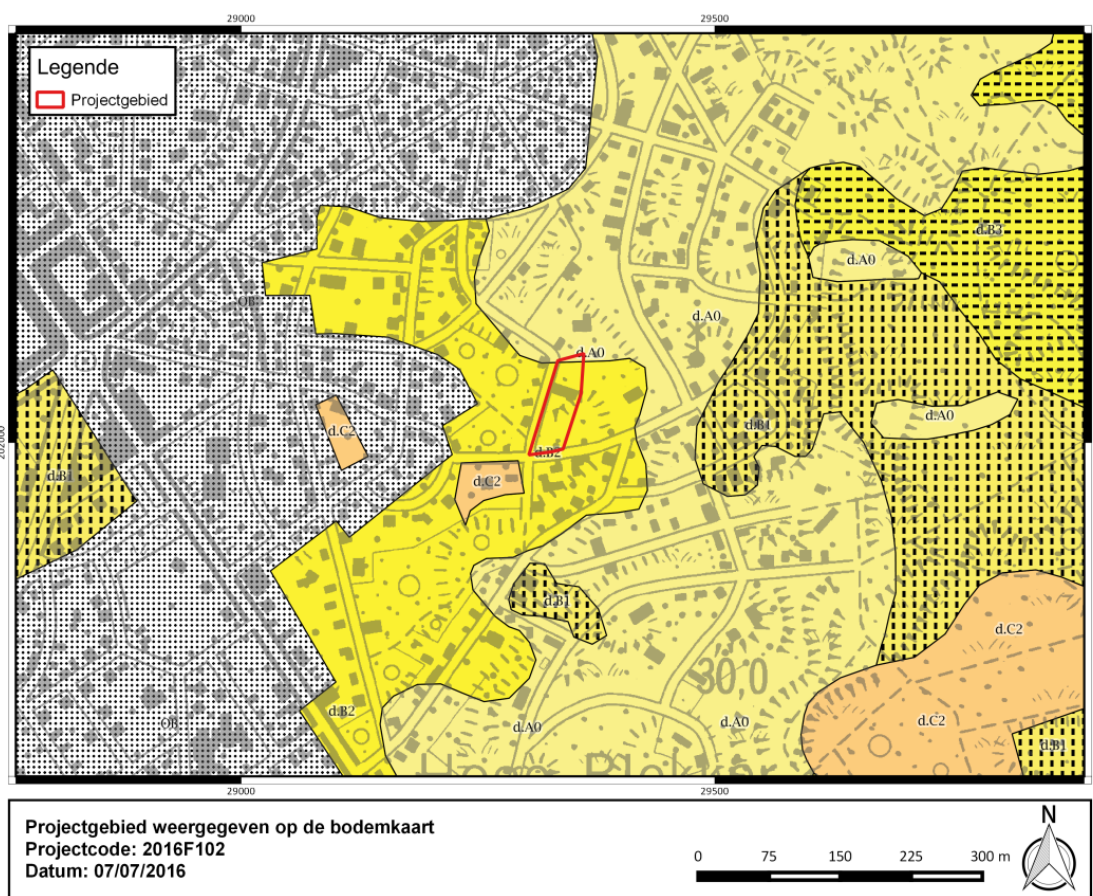
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (bron: Geopunt).

1.4.1.4 Bodenvormingsprocessen

Er zijn twee bodemtypes aanwezig binnen het projectgebied. Het eerste type is een duingrond met grotere duinpannen en lage kleine duintjes, met hoogteverschillen van 1 tot 2,5 m op geringe afstand. Het zijn tevens middelmatig vochtige duinen (**d.B2**). Deze gronden bestaan uit ontkalkt, matig fijn duinzand en vertonen slechts een zwak ontwikkelde Ap horizont. Roestverschijnselen komen voor op matige diepte.

Het tweede type zijn hoge duinen die al of niet gefixeerd zijn (**d.A0**). Het bestaat uit jong duinzand (matig fijn tot matig grof) waarbij het kalkgehalte schommelt tussen de 5 en 10%. Onder begroeiing is de bovengrond licht humushoudend en in het bodemprofiel worden soms dunne humeuze horizonten aangetroffen. Dit zijn overstoven oude begroeiingsoppervlakken. De gronden zijn zeer droog tot droog. De enige begroeiing aanwezig op deze gronden is om de verstuiving tegen te gaan.

Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de bodemkaart (bron: Geopunt).

1.4.2 Historische en archeologische voorkennis

1.4.2.1 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

De regio waarin het onderzoeksgebied valt werd in de middeleeuwen gedomineerd door de Ter Duinen abdij. Deze werd rond 1107 door de Franse benediktijnen-monnik Ligerius in de duinen van Koksijde gesticht. Zijn opvolger abt Fulco liet de abdij in 1128, dankzij grafelijke schenking, op een meer geschikte plaats vestigen. Rond het jaar 1138 wordt deze geloofsgemeenschap geïncorporeerd in orde van Citeaux (i.e. Cisterciënzers).⁴ Door de exploitatie, en vooral de bedijking van de regio tussen 1155-1167 kende deze abdij, onder abt Idesbald van der Gracht, een grote domeinuitbreiding. In de 12de eeuw: richten monniken van Ter Duinen de dochterabdij van Clairmarais op samen met verscheidene uithoven onder meer "Hemme" (Ramskapelle), "Allaertshuizen" (Wulpen) en "Ten Bogaerde" (Koksijde).

In de periode tussen 1174-1175 wordt opnieuw een dochterinstelling van Duinenabdij opgericht nabij Lissewege. Deze cisterciënzerabdij wordt Ter Doest genoemd. Deze twee abdijen vormen een grootmacht in het kustgebied. Hierdoor kon Ter Duinen tussen 1214-1237 verder uitgebouwd worden. Dit grootse complex, ingewijd in 1262 overschrijdt tienduizend hectaren domeinen in kustlanden en ingedijkte polders tussen Duinkerke en Nieuwpoort ("Westkwartier"), in Hulster-Ambacht ("Oostkwartier") en begin 13de eeuw in Zuid-Beveland.⁵

In de 14de eeuw worden de eerste tekenen van verval ten gevolge van een financiële, economische en voornamelijk godsdienstige crisis. Uiteindelijk wordt de abdij vernietigd door beeldenstormers in het jaar 1566. In 1578 verkopen de Orangisten de bezittingen van de abdij en in 1593 wordt deze streek verwoest door watergeuzen. Nadien wordt het terug rustig in het kustgebied bij Koksijde.

In 1601 wordt een voorlopige abdij in gericht in de hoeve "Ten Bogaerde" om uiteindelijk in 1624 een vereniging van de abdijen Ter Doest en Ter Duinen te bewerkstelligen. In 1796, tijdens de Franse Revolutie werden de bezittingen van de abdij alsook de grond verkocht als nationaal domein. Na deze turbulente periode slagen monniken er in om "Ter Doest", "Allaertshuizen" en "Ten Bogaerde" op te kopen. In 1833 worden de rijke manuscripten ondergebracht in de oude gebouwen van het Groot Seminarie te Brugge.⁶

Tijdens de Eerste Wereldoorlog bevindt Koksijde zich in het onmiddellijke achterland van de geallieerde frontsector. Er bevonden barakken, artillerie en logistiek. Tot 1917 werd de sector bemand door het Franse leger. Het duinengebied leende zich tot de installatie van zware artillerie zowel gericht op zee, als op het Duitse front te Nieuwpoort. Op 75m ten oosten van het projectgebied werd een bunker voor zware artillerie opgetrokken met een tegenhanger aan de overzijde van de huidige Overwinningslaan. De bunkers werden opgetrokken tussen 1916 en 1917 door Franse genietroepen en via benaderingsloopgraven verbonden met de getande gevechtssloopgraven.

Een van de bunkers werd in 1925 aangewend als fundering voor de bouw van een villa in 'cottagestijl'. Tijdens de Tweede Wereldoorlog was de locatie van La Vigie aangeduid als hoofdkwartier van Leichte Flak Abteilung 993⁷.

⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: Abdij Ter Duinen. In Inventaris Onroerend Erfgoed.

⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: Abdij Ter Duinen. In Inventaris Onroerend Erfgoed.

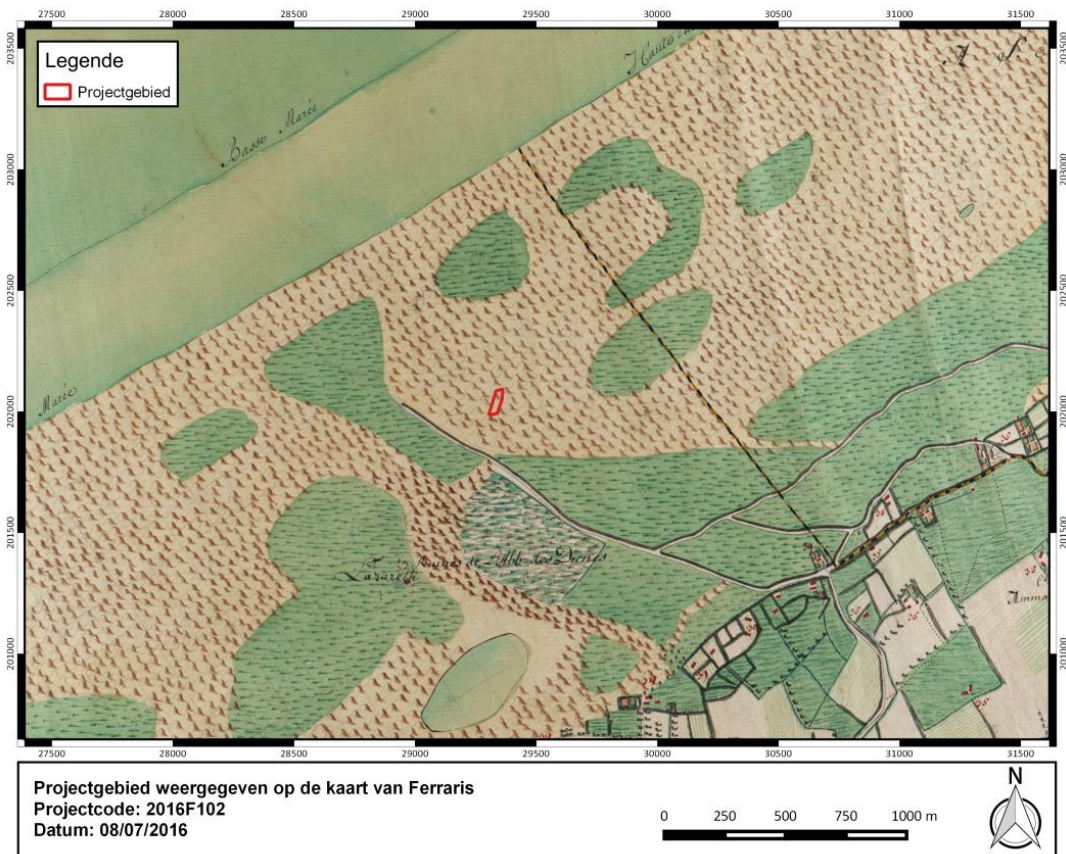
⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: Abdij Ter Duinen. In Inventaris Onroerend Erfgoed.

⁷ Bracke M., Heyvaert B. & Verdegem S., 2016, Archeologische opgraving Koksijde 'La Vigie', onuitgegeven rapport, pp.13-27

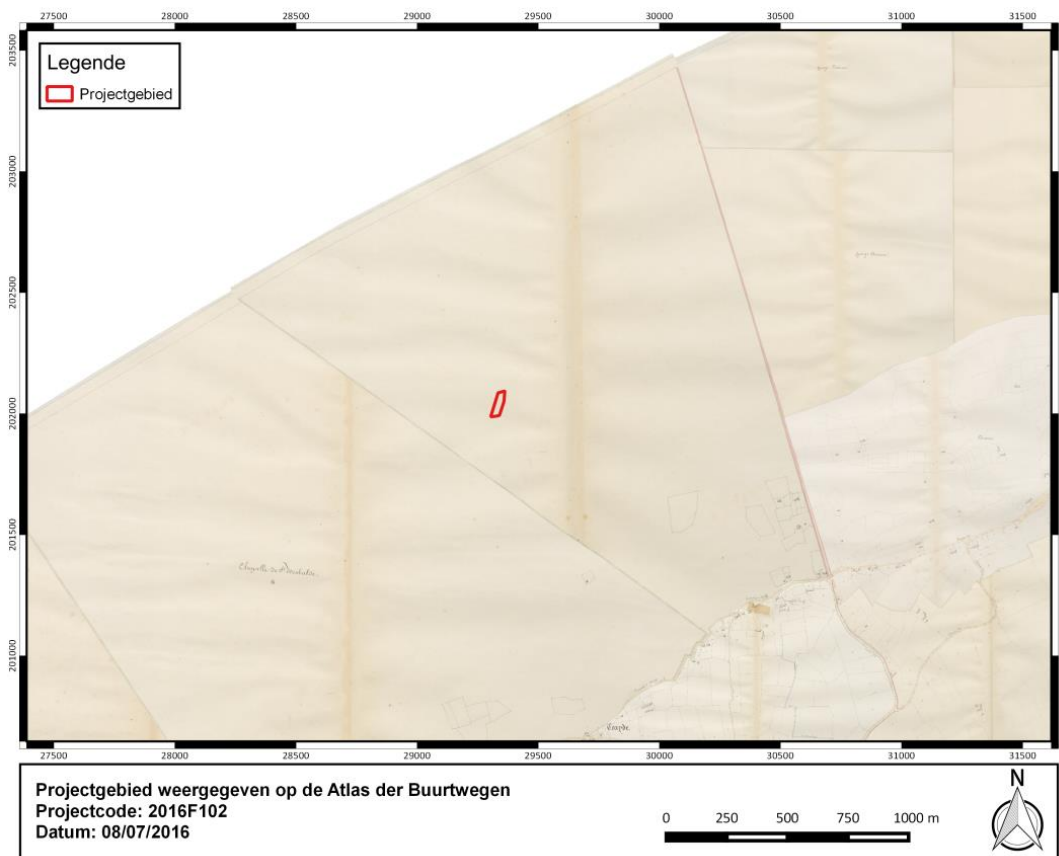
1.4.2.2 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

Op de kaart van Ferraris wordt weergegeven hoe het terrein zich in de tweede helft van de 18de eeuw in het duinengebied situeert. Ten zuiden bevinden zich de ruïnes van de Ter Duinen abdij en de destijds erg beperkte dorpskern van 'Cauxyde'.

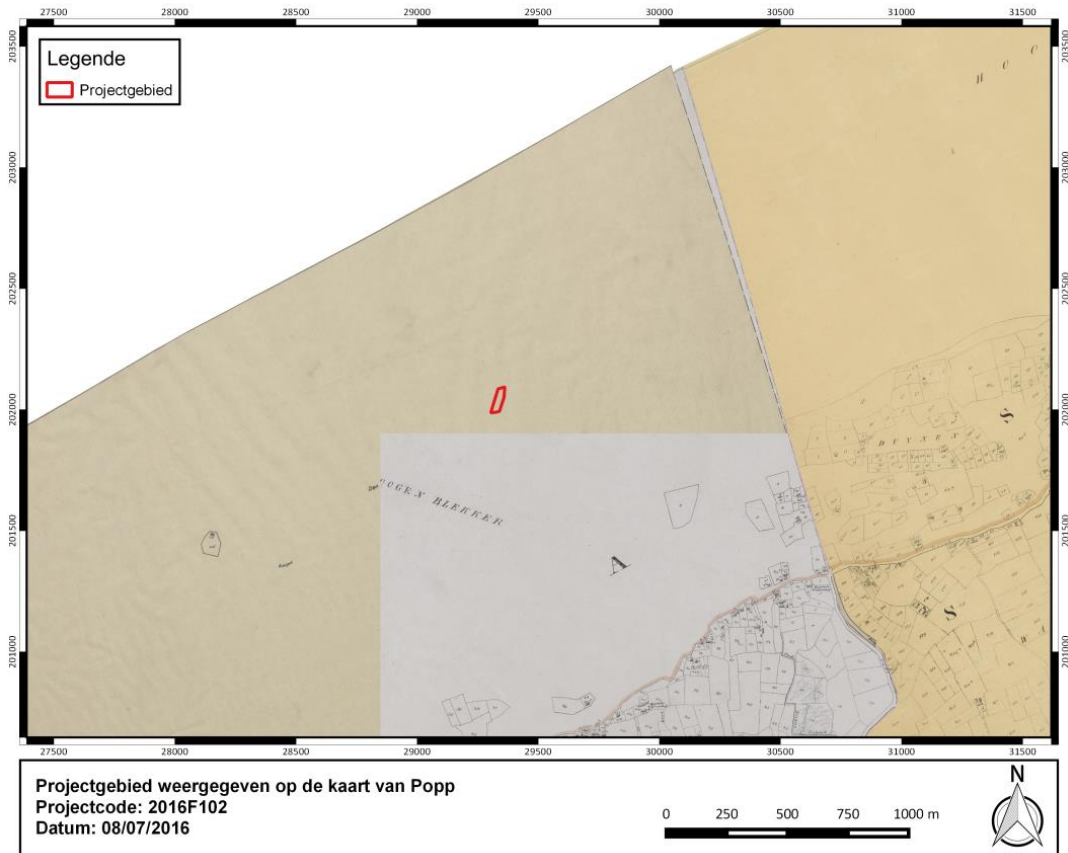

Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

De Poppkaart en de Atlas der buurtwegen tonen een quasi gelijk beeld. Zo situeert het onderzoeksgebied zich nog steeds in een zone die gekarteerd wordt als duinengebied. Pas op de topografische kaart opgemaakt in opdracht van Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw tussen 1950 en 1970 is voor het eerst bebouwing binnen het projectgebied zichtbaar.

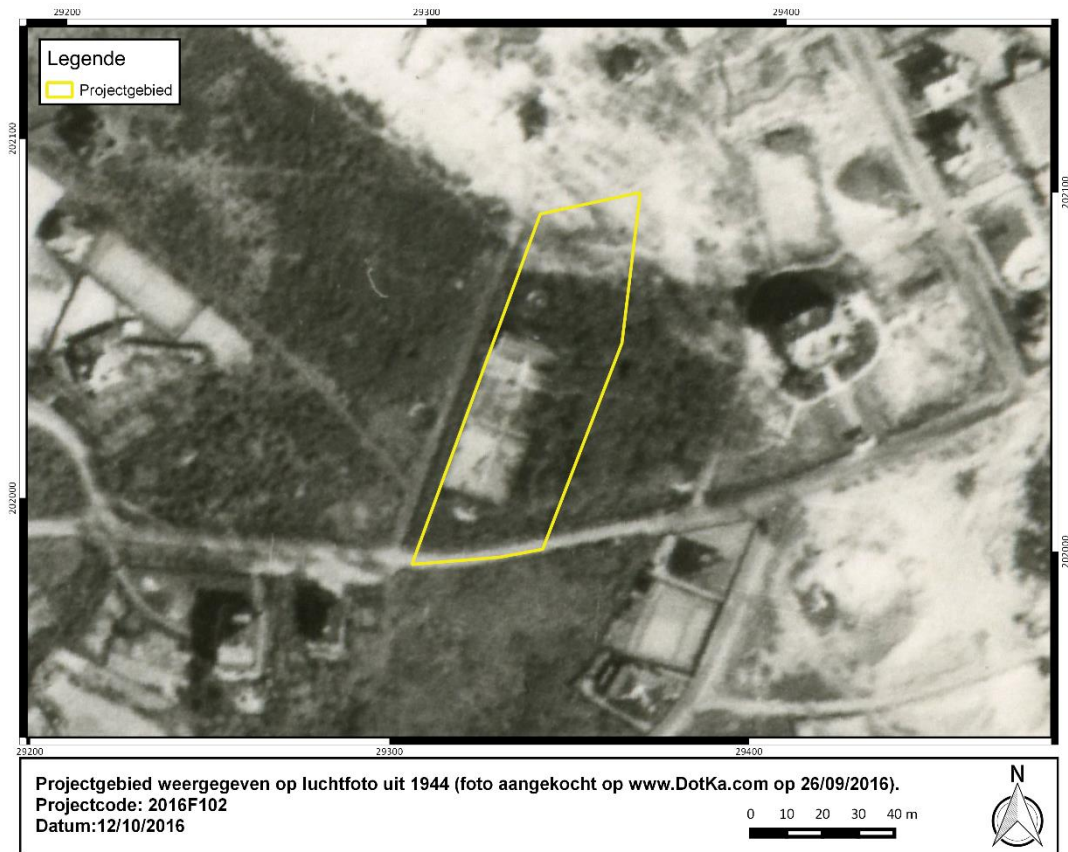
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen (bron: Geopunt).

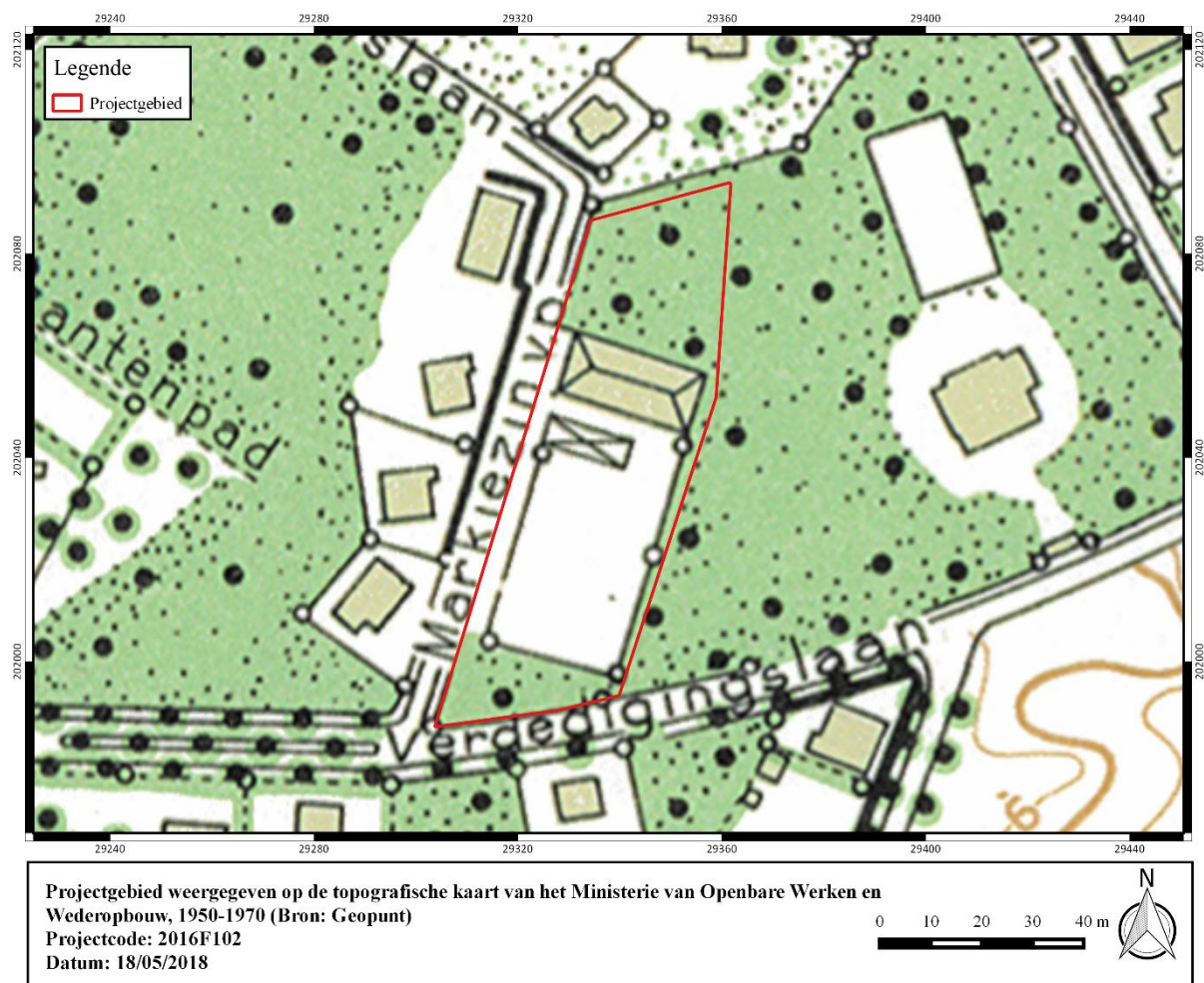
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de kaart van Popp (bron: Geopunt).

Teneinde de archeologische waarde met betrekking tot de Tweede Wereldoorlog te bepalen werd een luchtfoto uit 1944 bestudeerd. Hoewel de recent onderzochte structuren ten oosten van het plangebied rond “La Vigie” kunnen waargenomen worden, vallen binnen het huidige projectgebied geen structuren te herkennen. De rechthoekige kale plek staat eveneens aangegeven op de topografische kaart van het Ministerie van Wederopbouw uit de jaren '50.

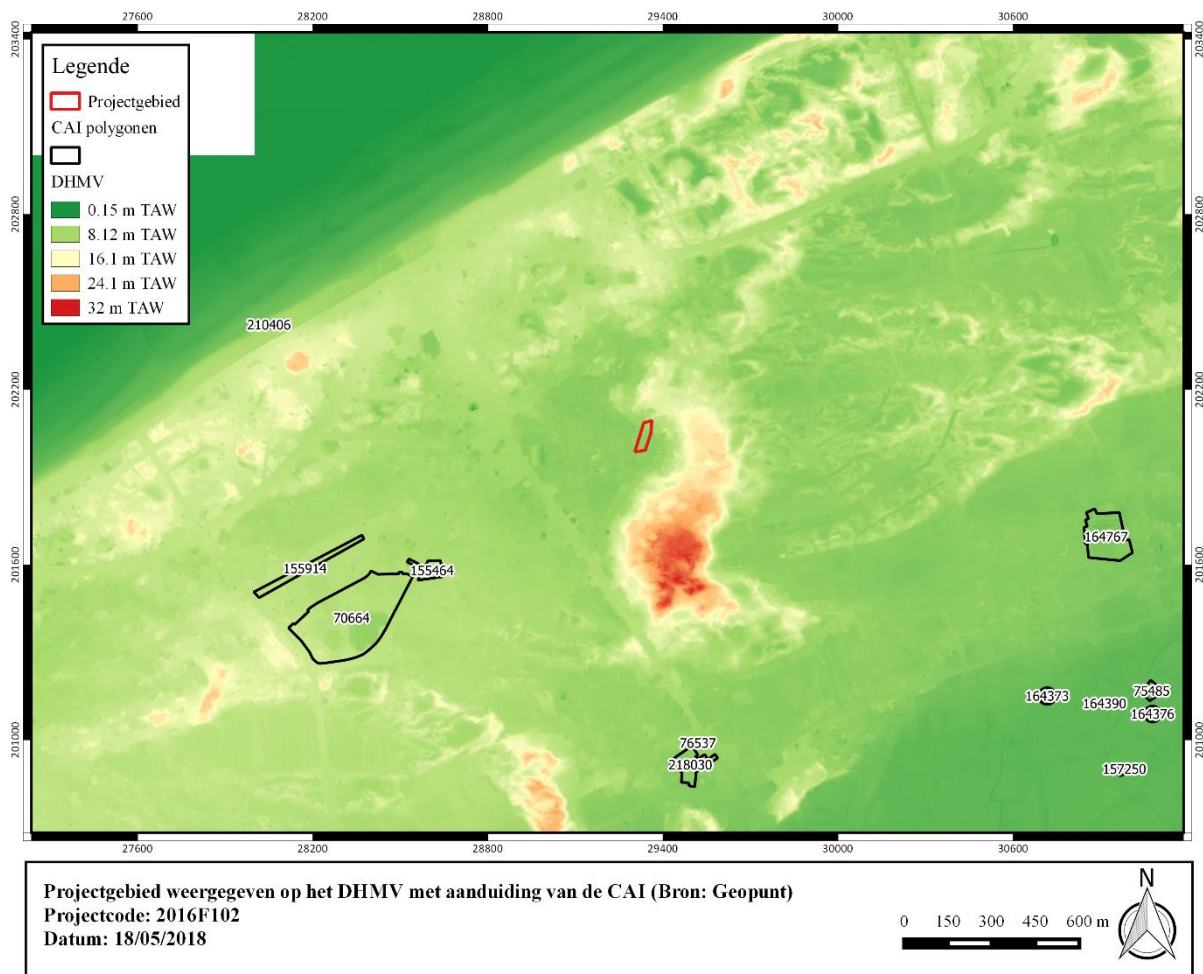
Figuur 17: Projectgebied weergegeven de luchtfoto uit 1944 (Dotka).

Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970 (Bron: Geopunt).

1.4.2.3 Overzicht van de gekende archeologische waarden

Figuur 19: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt).

70664	Opgraving (1949, 1954, 1960, 1965, 1977, 1982, 1987, 1999, 2001, 2002, 2003); Veldprospectie (1984); Mechanische prospectie (1982, 1983); NK: 15 meter Romeinse tijd: 4 fragmenten van een klein bronzen geldstuk. Volle middeleeuwen: Abdij Ten Duinen – vlakgraf – 2de grafveld is een monnikengrafveld met een honderdtal graven Late middeleeuwen: lekebroedersgrafveld met oriëntatie parallel aan de abdijkerk – bakstenen muurwerk - reducerend gebakken aardewerk (ondersneden sikkeland met dekselgeul van een kogelpot) - hoogversierde waar, waaronder enkele fragmenten uit Noord-Franse ateliers - plantenresten en dierlijk materiaal 16de eeuw: Zwarte, harde afvallaag die op het duinzand rustte in de kloostertuin, in verband te brengen met diverse troepenmachten die vanaf 1578 in de abdij gekazerneerd waren - 4 grafzerken in de westergang van het kloosterpand; ten
-------	---

	zuiden van die rij zerken bestaat nog een dubbele grafkelder, waarvan de zerk totaal verdwenen is - rood oxiderend gebakken aardewerk Onbepaald: loodje, boekbeslag - natuurstenen architectuurelement, natuurstenen vijzel Bron: o.a. Dewilde M. en F. Wyffels (2004) De Duinenabdij te Koksijde in 2003 (W-VI), in: Archaeologia Mediaevalis (kroniek) 27, p. 24. – Dewilde, M. en De Meulemeester, J. 1991: De opgravingscampagnes van 1987 en 1988 in de Onze-Lieve-Vrouw-Ten Duinenabdij te Koksijde, in Archeologie in Vlaanderen, I, 1991, p. 213-230. - Dewilde M. en F. Wyffels 2004: Archeologische waarnemingen in en rond de Duinenabdij, 1999-2003, Novi Monasterii, 3, p. 75-85.
75485	Indicator cartografie; NK: 15 meter 17de eeuw: redoute
76537	Controle van werken (1985); NK: 15 meter Late middeleeuwen: vlakgraf - sporen van de begraafplaats van het verdwenen laatmiddeleeuwse dorp Koksijde: zowel kuil- als kistbegravingen (afgedekt door een 1,5-2m dikke stuifzandlaag) Bron: Termote J. (1985) Koksijde (w.-VI.): laatmiddeleeuwse begraafplaats, in: Archeologie 1985/1, p. 30.
155464	Controle van werken (1999); NK: 15 meter Middeleeuwen: muurpanden in grote bakstenen en een uitbraaksleuf waarin allerlei pin (bakstenen en tegels) was achtergelaten = de omheiningsmuur van de de abdij Ten Duinen
155914	Opgraving (2010); NK: 150 meter Late middeleeuwen: de bodemprofielen bewijzen dat meerdere duinverstuiwingen de abdij bedreigden - het abdiydomein wordt omringd door een brede gracht van 15meter, veel bouwpuin: resten van de warandepoort, noord-zuid verlopende greppels of grachten: sporen van groundbewerking op het neerhof Bron: Lehouck, A. 2011: De Warandepoort van de abdij Ten Duinen: een archeologisch onderzoek (Koksijde, W.-VI.), Archaeologia Mediaevalis 34, 103-104.
157250	Indicator cartografie; NK: 15 meter 18de eeuw: hoeve met losse bestanddelen, oorspronkelijk omwald, getuige de met bomen omzoomde omwalling achter het woonhuis Bron: Meylemans, E. februari-april 1998: Ruilverkaveling Adinkerke-Oostduinkerke. Archeologische Inventaris, onuitgegeven rapport IAP.
164373	Metaaldetectie (2012); NK: 15 meter

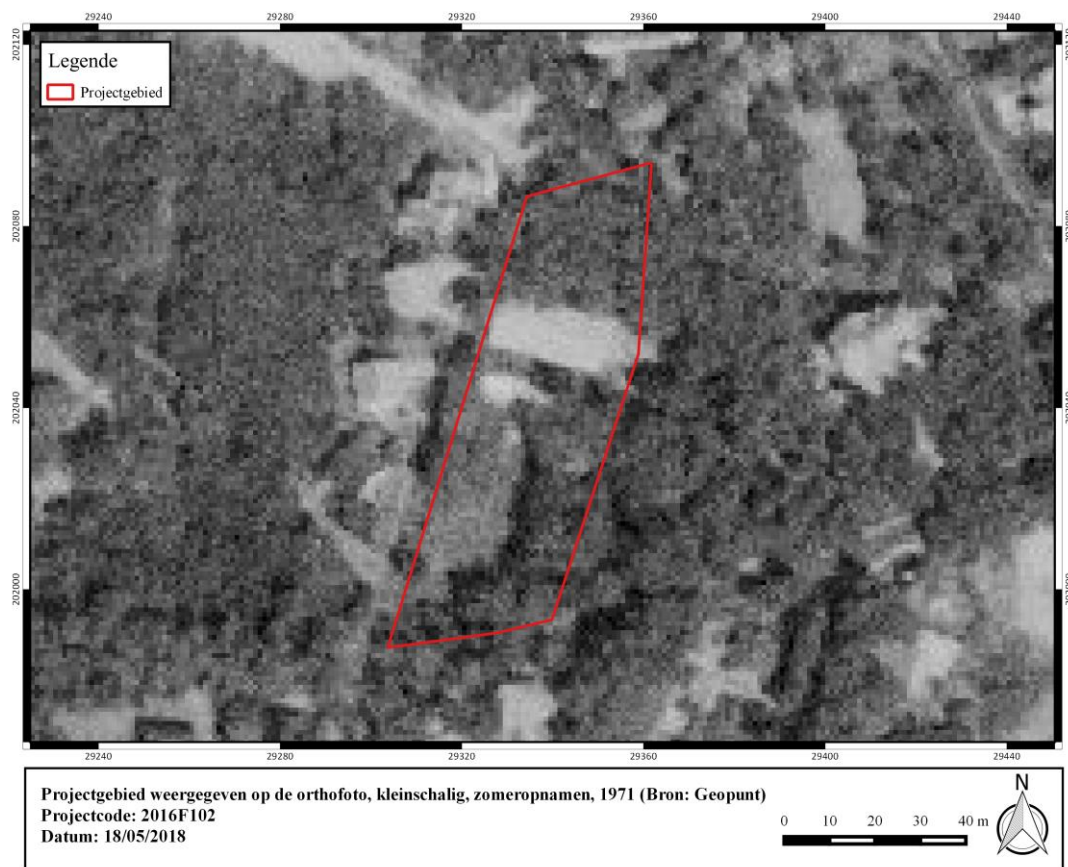
	Volle middeleeuwen: bronzen schijffibula (diameter 25mm, 6,5g).
164376	Metaaldetectie (2013); NK: 15 meter Volle middeleeuwen: schijffibula (diameter 27mm, 5,7g).
164390	Metaaldetectie (2013); NK: 15 meter WO I: metalen plaquette met vermelding "LEROY Albert" De man is bekend in het Mémorial Genweb: LEROY Albert Louis Soldat 1914-1918; 153 R.I (regiment Infanterie); date du décès 11/12/1914, inhumé à Ypres au nécropole nationale Saint-Charles de Potyze.
164767	Mechanische prospectie; NK: 15 meter Middeleeuwen: Er werden enkel geologische sequenties geregistreerd, zijnde getijdengeul (wellicht nog actief in de late middeleeuwen) en afdekkende duinzanden. Bron: Demey D. 2013: Archeologisch vooronderzoek Witte Oase (Oostduinkerke), Ruben Willaert Rapporten 31, Sijsele.
210406	Indicator cartografie; NK: 15 meter 16de eeuw: Fragmenten van een grape, te dateren in de 15de-16de eeuw. Het lijkt grijs aardwerk, maar de glazuurspatten suggereren dat het mogelijk als rood aardwerk bedoeld was.
218030	Mechanische prospectie (2017); NK: 15 meter Late middeleeuwen: Kuilen en paalkuilen, deel uitmakend van het laatmiddeleeuwse Koksijde van voor de duinafzettingen van de 15de-17de eeuw. Onbepaald: Kuilen en paalkuilen van het heraangelegde Koksijde van na de duinafzettingen van de 15de-17de eeuw. Bron: Demoen D. & Krekelbergh N. 2017: Koksijde, Zeelaan. Verslag van resultaten, BAAC Vlaanderen. Rapport nr. 607, Gent.

1.4.2.4 Huidige gebruik en verstoringen

Het overgrote deel van het terrein bestaat momenteel uit begroeiing en bebossing.

Op basis van de GRB basiskaart kan men een verstoorde zone binnen het projectgebied aflijnen die op de luchtfoto niet duidelijk zichtbaar is wegens begroeiing. Het betreft een logementsgebouw dat momenteel nog steeds gebruikt wordt (**Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**). De overige delen van het terrein werden tot op de dag van vandaag niet noemenswaardig veranderd sedert de eerste orthofoto uit 1971 (**Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**).

Op basis van de topografische kaart opgemaakt in opdracht van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw tussen 1950 en 1970 kan echter een veel grotere zone binnen het projectgebied als mogelijk verstoord aangeduid worden.

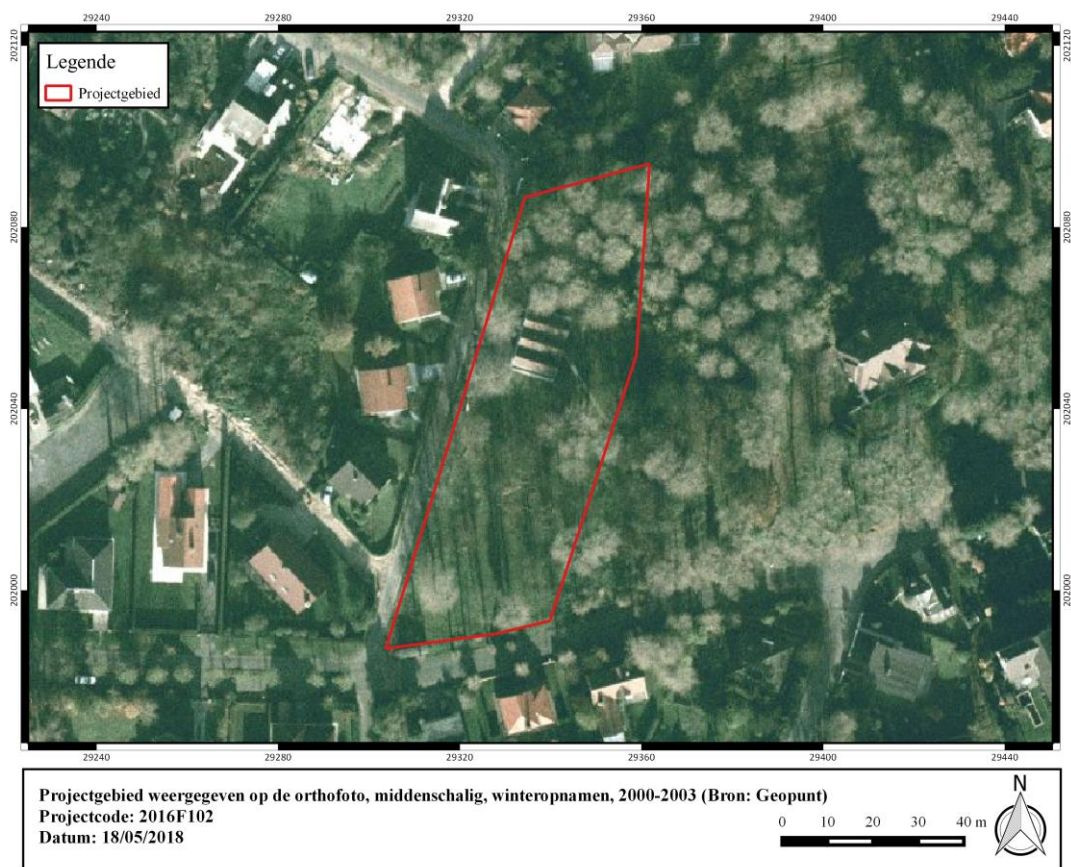

Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

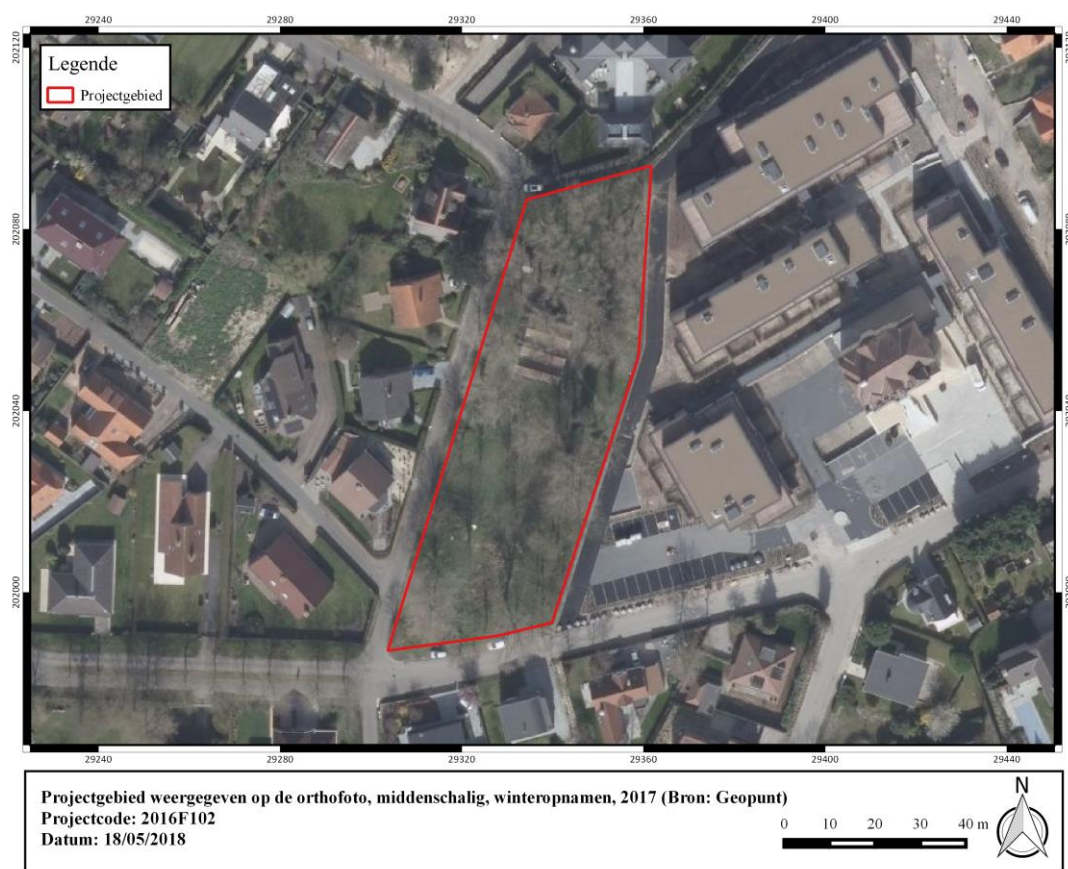
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

De opdrachtgever plant de aanleg van een nieuw complex met assistentiewoningen en bijhorende faciliteiten aan de Markiezinweg te Koksijde. De werken omvatten de sloop van het huidige gebouw, het bouwrijp maken van het terrein (rooiwerken) en de aanleg van de nieuwe infrastructuur met ondergrondse parkeergarage. Omwille van deze geplande werken is het bodemarchief ter hoogte van de geplande bebouwing bedreigd. Het projectgebied is ca. 3336 m² groot en de oppervlakte van de ondergrondse verdieping bedraagt ca. 1055 m². Men kan er van uitgaan dat het bodemarchief over de gehele oppervlakte van de geplande bebouwing, onderkeldering en bijhorende infrastructuur bedreigd is.

Landschappelijk gezien bevindt het projectgebied zich in de kuststreek, meer bepaald het duinengebied. De bodem bestaat in hoofdzaak uit grote pannen en lage duintjes met een matig vochtigheid. Een klein gedeelte van de planlocatie bestaat uit hoge duinen die al dan niet gefixeerd zijn. De projectlocatie is gelegen net op de grens van de bebouwde kom van Koksijde en het natuurreservaat “De Hoge Blekker”.

Vanaf de volle middeleeuwen wordt de omgeving van Koksijde gedomineerd door de Ter Duinen abdij. De regio wordt door de clerus geëxploiteerd wat leidt tot een grote machtspositie. De beeldenstorm in de 16^e eeuw luidt een periode van verval en teloorgang in voor de abdij.

De beschikbare cartografische bronnen toonden aan dat het gebied in de 18^e eeuw gelegen is in het duinengebied en Koksijde (*Cauxyde*) een klein dorpje is, bestaand uit een kerk en een 10-tal hoeves.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog komt het projectgebied te liggen in het achterland van de geallieerde frontlinie. Gekende archeologische indicatoren betreffen enerzijds opgravingen in en rond de ruïnes van de Ter Duinenabdij en recent uitgevoerd onderzoek rond de artilleriebunker “La Vigie”, 50m ten oosten van het plangebied. De opgravingen aan de abdij brachten als vanzelfsprekend resten uit de middeleeuwen aan het licht. Het onderzoek van de bunker en het terrein rond ‘La Vigie’ bracht naast de gekende bunker uit de Eerste Wereldoorlog nog enkele bewaarde stellingen en bakstenen loopgraven uit de Tweede Wereldoorlog aan het licht in de noordoostelijke hoek van het terrein. Tijdens de Tweede Wereldoorlog was de locatie namelijk in gebruik als hoofdkwartier van de Leichte Flak Abteilung 993⁸.

Tijdens het interbellum werd de bunker aangewend als fundering voor een villa in Engelse cottagestijl. Het archeologisch potentieel wordt op basis van de gekende waarden en landschappelijke situatie eerder matig tot laag ingeschat. Teneinde de archeologische waarde met betrekking tot de Tweede Wereldoorlog te bepalen werd een luchtfoto uit 1944 bestudeerd. Hoewel de recent onderzochte structuren ten oosten van het plangebied rond “La Vigie” kunnen waargenomen worden, vallen binnen het huidige projectgebied geen structuren te herkennen.

⁸ M. BRACKE, HEYVAERT B. & VERDEGEM S., 2015, Archeologische opgraving Koksijde ‘La Vigie’, Monument Vandekerckhove, Afdeling Archeologie (onuitgegeven rapport), pp.13-24

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2016

AGIV

M. BRACKE, HEYVAERT B. & VERDEGEM S., 2015, Archeologische opgraving Koksijde 'La Vigie', Monument Vandekerckhove, Afdeling Archeologie (onuitgegeven rapport), pp.13-24

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

3 Bijlagen

Projectcode	2016F102
Onderwerp	Koksijde Markiezinweg
Plannummer	1
Type plan	Kadasterplan
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	07/07/2016

Plannummer	2
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	08/07/2016

Plannummer	3
Type plan	Bouwplan
Onderwerp plan	Inplantingsplan
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	4
Type plan	Bouwplan
Onderwerp plan	Inplantingsplan
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	5
Type plan	Bouwplan
Onderwerp plan	Onderkeldering
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	6
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Traditionele Landschappenkaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	08/07/2016

Plannummer	7
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Potentiële bodemerosie
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	07/07/2018

Plannummer	8
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	18/05/2018

Plannummer	9
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Waterlopen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	18/05/2018

Plannummer	10
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Hoogtevelroop
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	18/05/2018

Plannummer	11
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Tertiair Geologische Kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	07/07/2016

Plannummer	12
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Quartair Geologische Kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	07/07/2016

Plannummer	13
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	07/07/2016

Plannummer	14
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Ferraris
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1771-1777

Plannummer	15
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Atlas der Buurtwegen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Ca. 1840

Plannummer	16
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Poppkaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1842-1879

Plannummer	17
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	WO II
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1944

Plannummer	18
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Ministeriekaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1950-1970

Plannummer	19
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	CAI
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	18/05/2018

Plannummer	20
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1971

Plannummer	21
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1979-1990

Plannummer	22
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2000-2003

Plannummer	23
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2008-2011

Plannummer	24
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2017
